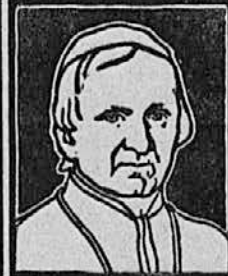

Veri

Vzgoji

Omiki

SLOVENSKI UČITELJ

**Glasilo slovenskih krščanskih
učiteljskih
in katehetskih društev**

1912

Št. 11.

Letnik XIII.

SLOVENSKI UČITELJ

Vsebina:

	Stran
Delo na dunajskem kongresu za katehetiko. A. Č. (Dalje.)	241
Tako se dela! (X. Y.)	244
Krenimo na nova pota! Nadučitelj Janko Polák	247
Šolski molitvenik in Večno življenje. Dr. Gregorij Pečjak	250
Kongres za krščansko vzgojo. Trohov	252
Katehetski vestnik:	
Katehetsko gibanje	256
Katehetske beležke	257
Zgledi	258
Učiteljski vestnik:	
Učiteljske vesti	259
Vzgoja	261
Raznoterosti	261
Slovstvo in glasba	263

Slovenski Učitelj

Glasilo slovenskih krščanskih učiteljskih
::: in katehetskimi društev. :::

Last „Slomškove zveze“ in „Društva slovenskih katehetov“.

Letnik XIII.

V Ljubljani, 15. novembra 1912.

Štev. 11.

A. Čadež.

(Dalje.)

Delo na dunajskem kongresu za katehetiko.

Verstveni pouk na srednji in višji skupini.

Glede tvarine se je odobril predlog, naj se v obeh skupinah (srednji in višji) po enkrat obdela ves katekizem. (Srednja skupina: 4. in 5. razred; višja skupina ostali višji razredi.) Tako je razdeljen katekizem tudi v ljubljanskem učnem načrtu s primerno omejitvijo v višji skupini (6., 7. in 8. razred); ker sta pa zdaj dovoljeni po dve uri tudi v teh razredih, bomo tudi tu lahko posvečali katekizmu večjo pozornost. — Po kakšni metodi naj se uči na srednji stopnji? . . . Priporoča se sedaj običajna učna pot, ki uporabljajoč kako nazorno sredstvo, katekizmovno besedilo takorekoč izkleše in dožene (erarbeitet); (razvijalna metoda ali analiza; mi pravimo psihološka metoda). Temu sledi takoj ponavljanje z besedami, ki se razločujejo od katekizmovega besedila. (Razlagalna analiza.) Za razvijalno analizo se uporablja eno samo jasno nazorilo (zgled); pri razlagi si katehet pomaga lahko še z drugimi ponazorili.

Pri višji skupini pa razvijalna metoda povečini lahko odpade. Tu gre zato, da se znane resnice bolj p o g l o b é; zato je treba navajati primerne dokaze in zavračati običajne ugovore. Predvsem pa je velike važnosti u p o r a b a , ki se mora czirati na poznejše življenske razmere otrok.

Biblični pouk na srednji in višji skupini.

Vsi govorniki so bili složni v trditvi, da so zgodbe sv. pisma, kot božje razodenje, prvo in najbližje sredstvo, ki z njim podajemo mladini nauke naše sv. vere v nazorni, umljivi obliki, in ki z njim otroke vpeljujemo v verstveno-nravno življenje. Dobil sem vtis, da se zgodbe povsod po Nemčiji bolj korenito in temeljito obdelujejo, nego pri nas v ljudski šoli. Vzrok je gotovo v tem, ker imajo v vseh provincah za biblične zgodbe odločene posebne ure. Dokler pa pri nas ne bodo dovolili več ur za pouk krščan-

skega nauka v ljudski šoli, kar se je na kongresu seveda zahtevalo in se bo dotični sklep tudi predložil na merodajnih mestih, toliko časa biblični pouk ne bo popoln; da se pa namen, ki ga ima biblični pouk, ne izgreši, zato naj katehet skrbi, da se ne bo omejil samo na krščanski nauk, in da tudi ne smatra zgodb, ko jih samostojno obravnava, samo kot nekako ponazorilo verstvenih resnic. Tako nekako so zakrojili tezo, o kateri se je dolgo govorilo in prerekalo.

Obravnava bibličnih zgodb naj ima po možnosti vse stopnje psihološke metode. Metodična pot je navadno takale: 1. Priprava in napoved. 2. Pripovedovanje in psihološka poglobitev. 3. Razlaga. 4. Nauki. 5. Ponavljanje in uporaba.

Jedro psihološke metode je pa poglobitev. Kakor se je treba n. pr. pri premišljevanju docela vglobiti v predmet premišljevanja tako, kot bi se stvar vršila pred našimi očmi, enako je treba tudi otrokom podati vsebino posamezne biblične zgodbe. Podavanje naj bo tako, da se bodo otroci kar zamaknili v vsebino biblične pripovedi. Prav vsled tega ni primerno, če se slika otrokom poprej pokaže, preden je stvar razložena in obdelana.

O podrobnem učnem načrtu.

O tem sem že nekoliko zgoraj omenjal, ko sem govoril o posebni učni knjigi, ki jo dobe otroci nižje skupine. Knjiga bo obenem že določila, kaj spada v I., II. oziroma v III. razred (šolsko leto). V ostalem se pa na kongresu predlagani načrt, kakor že rečeno, sklada domalega z našim podrobnim načrtom. Referent župnik Hofer je razločeval trojni načrt: Okvirni (Rahmenlehrplan), normalni in škofijski. Okvirni načrt vsebuje bolj glavna načela, ki naj se po njih ravnaajo vsi drugi načrti. Normalni načrt je n. pr. načrt za osemrazrednico; po njem je potem moč izdelati načrte za druge kategorije ljudskih šol. Načrti za posamezne škofije se morejo v malenkostih izpreminjati, v bistvu se pa zlagajo vsi z okvirnim načrtom.

Ko je bil na vrsti referat o podobnem načrtu, se je skoraj spontano rodila soglasno in z velikim odobravanjem sprejeta resolucija za pomnožitev ur, ki se glasi: »Prvi kongres za katehetiko na Dunaju smatra kot nujno potrebo, da se na vseh avstrijskih ljudskih in meščanskih šolah števílo ur za krščanski nauk pomnoži.« Dodatno se je pozneje sprejel tudi predlog, ki zahteva, da se uvede krščanski nauk na vseh nadaljevalnih in strokovnih šolah.

V podrobnosti glede učnega načrta se dalje ne bom spuščal. Le to še omenjam, da se je soglasno odobrila tudi teza: »Ako je v enem razredu združenih več oddelkov, velja pravilo, da se vsi skupno poučujejo o istem predmetu. (Razredni pouk, ne pouk po oddelkih.)

Učne knjige za ljudsko šolo.

Katehet Viljem Pichler je kot sestavitelj knjižice za krščanski nauk v zvezi z zgodbami,¹ ki naj bi se uvedla v nižji skupini (3. nižji razredi, oddelki), sam referiral. S to knjižico, ki jo bo še seveda izpopolnil, je ustregel želji — tako je pojasnjeval pisatelj, — ki jo je že večkrat izrazil avstrijski episkopat, obenem je pa posledica dekreta papeža Pija X. o prvem sv. obhajilu.

Referent je predlagal v tem oziru šest točk, ki so bile z malimi izpremembami vse sprejete, namreč:

1. Da splošno prodere zgodovinska učna pot, ki je za nižjo stopnjo najbolj primerna, potrebujemo enotno učno knjižico, ki bodo v njej organsko združene biblične zgodbe, katekizem in liturgična snov.

K tej tezi se je dodatno sprejel še dostavek: Kot priložo naj ima knjižica (»Bibelkatechismus« jo bodo imenovali) še posebej pouk za prvo spoved in prvo sv. obhajilo. — Katehet Smrekar je še nasvetoval, naj bo nova knjižica opremljena s primernimi ilustracijami, kar je tudi obveljalo.

2. Biblične zgodbe naj se v dikciji in jeziku naslanjajo kolikormoč na sv. pismo.

3. Oblika naukov, ki so utemeljeni v zgodbah, naj bo taka, da bo otrokom umevna; šele v drugi vrsti naj se pazi na soglasje s katekizmovim besedilom.

4. Knjižica naj ima vse pripovedi, nauke in molitve, ki so neobhodno potrebne za spoved in sv. obhajilo.

5. Izda se naj najprej kot osnutek, da bodo mogli katehetje označiti svoje nasvete za morebitne izpremembe in izboljšanje.

6. Škofom vseh deželâ se pošlje prošnja, naj podpirajo nameravano delo, da se čimpreje izvrši.

Zgodbe sv. pisma.

Kot referent, ki je bil določen, da utemelji, kakšne naj bodo »Zgodbe sv. pisma« za ljudske šole, je nastopil ravnatelj Bergmann iz Draždan, mož, ki se mu vidi, da kar gori za ta predmet; zato pa je nekoliko prekoračil meje svojega referata ter tako živo, prepričevalno, odločno in junaško dokazoval v z g o j n o m o č, ki je v zgodbah, da smo bili vsi kar prevzeti navdušenja. »P o r a b i s v. p i s m o z a v z g o j o,« to je zvenelo iz vsega dokazovanja Bergmannovega, ki je navajal tudi več zgledov ter zraven pokazal, kako je treba zgodbe pripovedovati, da se otroci zatope in poglobe vanje, in da čutijo moč božje besede, veljavo resnic božjih, ki jih zgodbe vsebujejo. Ne zgine mi iz spomina, in sodim, da tudi drugim poslušalcem ne, kako je ta pedagog (mimo grede bodi omenjeno, da ni duhovnik), ki ima obenem tudi izredne govorniške zmožnosti, s par markantnimi zgledi nepobitno, živo in ognjevito dokazal, da so zgodbe sv. pisma najvzvi-

¹ Osnutek je natisnjen v I. knjigi »Referate des Kongresses für Katechetik«, Wien 1912, p. 54 sq pod naslovom: »Ein einheitliches Religionsbüchlein für die Unterstufe der Volksschule«.

šenejše vzgojno sredstvo. Padec Davidov in pa očitanje Natanovo je tako drastično slikal, da smo v resnici kar osupnili in strmeli. V dvorani je vladala nemotena tihota, ki je pričala, kako je vplival predavatelj celo na nas. Človek bi ne verjel, kolika moč je v posameznih prilikah sv. pisma, ako jih zna katehet pravilno, s primernim poudarkom in s pedagoško spretnostjo porabiti.

(Konec prih.)

X. Y.

Tako se dela!

Na par idej iz okrajne učiteljske konference v Krškem bi rad opozoril naše učiteljstvo in jih pokazal širši javnosti.

Ni skoro novega pojava na pedagoškem polju, ki bi ne bil zapustil sledu v krškem okraju; s podrobnim praktičnim in literarnim delom skuša učiteljstvo tega okraja realizirati moderne ideje v svoj in našega šolstva prid. To pričajo knjige: »Spisje v ljudski šoli«; »Učne slike«, 5 zvezkov; »Učne slike za ponavljalno šolo«, 2 zvezka; zlasti učni knjigi: »Računica« in »Berilo« za ponavljalne šole, ki ustrezata vsem modernim zahtevam. — Tudi treznostno vprašanje, ki je glede pouka v ljudski šoli še v povojih, so že rešili v krškem okraju prav povoljno; dakaz temu »Konferenčno poročilo« iz l. 1911., pogl. III.: »Šola v boju proti pijančevanju«, osobito pa omenjena računica in berilo za ponavljalne šole; v računici moramo zlasti poudarjati važno poglavje 15.: »Škodljivost opojnih pijač.« Tu se pouk in vzgoja, kar je podčrtati, krijeta, družec se v najlepši harmoniji. — In kako delajo, da dosežejo smotre?

Ozir modernega risanja v ljudski šoli so imeli že pred več leti hospitacije, predavanja, razstave; toda moderno risanje še sedaj ni našlo trdnih tal; mnenja o metodah so še različna. A eno je gotovo: brezmiselno črtanje je odpravljeno, na nje mesto pa so stopile žive slike, podobe iz narave, seve v najpreprostejših oblikah, in pa pestro življenje samo v enostavnih, a živih potezah in barvah. Tako se je zasukal ta predmet na naravno plat: podobe iz narave in slike iz življenja, to je prvotno, in ta prvotnost je našla v sedanji dobi pot v šolske prostore; črte in njih kombinacije, to je abstrakcija prvega, nekaj sekundarnega, in to se je po pravici zavrglo. Toda stvar ni tako enostavna. Predvsem: Ne hospitacije, ne predavanja, ne razstave ne morejo starejšega učiteljstva, in to je v prevesni večini, usposobiti za tak pouk. Država skrbi sicer za tako izobrazbo učiteljstva: risarski tečaji med glavnimi počitnicami na c. kr. učiteljskem v Ljubljani. Mi priporočamo take tečaje in smo vneti zanje. Toda v zvezi so z velikimi težkočami; predvsem je vpoštovati finančno stran; tudi pride vse učiteljstvo na vrsto komaj v 30 letih, in to nima praktičnega pomena. In v Krškem? Iz tozadnega predavanja na okrajni učiteljski konferenci posnamemo: Leta 1911. se je vršil risarski nadaljevalni tečaj za učitelje v Krškem. Vodil ga je Drag. Humek. Udeležba omejena na 30 udeležencev; ena učna moč ga je celo obiskovala, dasi je 16 km odda-

ljena. In uspeh? V dobrih desetih dneh so se vsi udeleženci tečaja dodobra usposobili, poučevati risanje po modernih nazorih v ljudski šoli. Letos je bil enak tečaj v Mokronogu, drugo leto bo v Kostanjevici — in cilj je dosežen. Vse učiteljstvo krškega okraja se tekom treh let usposobi za pouk v modernem risanju. Ta tečaj je ustanovil nadzornik Lj. Stiasny. Kje je dobil sredstva, tega ne vem; a to moram konstatirati njemu v priznanje: Država obvlada v 30 letih novo metodo, on v treh letih, pa brez posebnih težkoč, in kakor kažejo razstave, s posebno povoljnim uspehom. Seveda ima izborna moč: strokovnjaka risarja Humeka; toda ob dobri volji bi se dali enaki tečaji ustanoviti tudi drugod, učiteljstvo bi bilo hvaležno zanje; strokovnjaška moč bi se že dobila. — Druga reč, na katero sem hotel opozoriti:

Z ljudskimi zastopniki je prišla tudi ljudska misel v naših javnih zastopih do veljave. Naše ljudstvo to dobro ve; zato pa ceni svoje zastopnike; naše ljudstvo zaupa svojim zastopnikom, saj čuti, da so oni le izvršujoči organi njegovih želja in potreb. Ena takih potreb je tudi stanovska izobrazba kmetijskega naraščaja. Prosim Vas! Vsak črevljarček ima svojo strokovno izobrazbo v obrtni nadaljevalni šoli, trgovski vajenec v trgovski nadaljevalni šoli — edino kmetiški sin naj bi ostal v šoli brez stanovske izobrazbe?! Sedanja ponavljalna šola je za kmetiško mladež po svojem bistvu in naravi naravnost odurna — grobokop ljubezni do šole za učitelja in učenca. Ne ponavljalna — kmetijsko-nadaljevalna šola, taka ima življenje in zmisel za mladi kmetiški naraščaj; kmetijska nadaljevalna šola, ta je živa potreba našega ljudstva! — Najboljše učilo takim šolam je gotovo dobro urejen in oskrbovan šolski vrt. Predpogoj vzornega šolskega vrta je pa moderno znanje kmetijske vede. In tako znanje je treba najprej učiteljstvu podati. V to svrhu je bilo že par tečajev na deželni kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu; toda po tej poti se usposobi učiteljstvo za pouk v kmetijstvu ter uredbo in oskrbovanje šolskih vrtov po modernih nazorih komaj po preteku pol stoletja! Kaj storiti, da se doseže smoter v doglednem času, v par letih? — V Krškem so praktični ljudje, ti nam povedo. Nadzornik Lj. Stiasny je povabil na konferenco deželnega sadjarskega nadzornika M. Humeka, in po njegovem strokovnjakem predavanju se je po živahni debati storil tale prevažni sklep: Za izobrazbo učiteljstva krškega okraja, za pouk v kmetijskih nadaljevalnih šolah se prirede pod vodstvom sadjarskega nadzornika Martina Humek strokovni tečaji pri vzornih šolskih vrtovih v št. Rupertu, v Radečah in v Kostanjevici.

Ta vnema nam bodi za vzpodbudo! Tu vidimo, kaj zmore en sam vnet šolnik, ki kaže nazorno svojo naprednost, čeprav ga ni v takozvanih »naprednih vrstah«!

In še na eno točko bi rad opozoril; na točko, ki se tiče slovenske abstinence. — O abstinenci imajo ljudje včasih čudne pojme; zlasti naši vinogradniki se je boje bolj kot trtne uši. Toda čujmo resolucijo, ki jo je

prečital po svojem predavanju na okrajni učiteljski konferenci v Krškem predsednik Učiteljske protialkoholne zveze, nadučitelj Julij Slapšak:

Visoki deželni odbor kranjski!

Učiteljstvo krškega okraja pozna neizrecno pogubno delovanje alkohola zlasti med nedoraslo mladino tega okraja; zaveda se pa tudi, da živi v vinskem okraju. Ker je prebivalstvo onega dela dežele, ki se ne peča z vinarstvom, neprimerno imovitejše, bi 10—20 letna kalkulacija pridelovanja in prodaje vina brez dvoma dokazala, da delajo naši vinorejci za druge. Treba je torej prodajo trtnega pridelka, primerno zahtevam sadnje dobe, urediti in pomnožiti.

Doslej se je skrbelo le za pivce; nepivci, zlasti še žene in otroci, so bili malodane izključeni od dobrote trtnega pridelka; in vendar ni nikjer zapisano, da bi bil ljubi Bog ustvaril trto le za pivce; zato pa tudi nealkoholiki zahtevajo svoj delež od trtnega sadu; zlasti še, ker uči veda in to potrjuje tudi izkušnja, da je trtni pridelek v svoji prvotni obliki (grozdje, grozdni sok) ne le velike redilne vrednosti, nego tudi lahko prebavljivo hranivo, torej posebno sposobno za otroke in celo bolnike.

Grozdje se je doslej izrabljalo pri nas le v obliki alkoholnih pijač. Živimo v 20. stoletju, ko bo človeški um skoro že zagospodaril nad zračnimi višavami; tem lažje bo tedaj umel, ohraniti grozdje in sadje v prvotni obliki ter ugoditi s tem tudi zahtevam sedanje dobe, ki prihaja z abstinenco.

Naši vinogradniki naj torej poleg skrbe poleg pivcev tudi za abstinate; zato naj poleg vina pridelujejo tudi konserviran (nezavret = brezalkoholen) grozdni sok in konservirano grozdje. S tem pridebe novih odjemalcev za svoje pridelke in denar ostane v deželi.

Tako ravnanje s strtnim pridelkom pa zahteva vsaj v svojem početku nekaj teoretičnega znanja in še več praktične izurjenosti. To pa more v večjem obsegu podati le višja deželna oblast. Zato naša vljudna prošnja:

»Visoki deželni odbor blagovoli to zadevo, ki utegne biti eminentnega gospodarskega pomena za deželo, po svojih strokovnjakih preštudirati ter v dobrobit slovenskega ljudstva in slovenske abstinence ugodno rešiti.«

Tako se dela v krškem okraju. Ali ni tako delo zares v duhu časa, torej napredno! Le po tem potu dalje; domovina bo vedela ceniti Vaš trud.

Nadučitelj J. Polák.

(Dalje.)

Krenimo na nova pota!

jezikovnem pouku v tretjem šolskem letu bom poročal čisto kratko.

V tretjem šolskem letu moremo in moramo doseči čisto gladko in razločno čitanje. Če smo se ravnali v prvem in drugem šolskem letu po zgoraj označenih navodilih, ne bo prizadelo v tretjem šolskem letu učenje čitanja posebnih preglavic.

Pri bračni uri pa porabljam tudi take berilne sestavke, ki imajo snov iz realij. Kdo more trditi, da se more mladina nravno-versko vzgajati samo ob berilnih sestavkih etične vsebine, iz katerih vzgojno iverje nekako tendencijozno silí na dan? — Trdim naravnost, da imajo večinoma vsi berilni sestavki realne vsebine tudi za dušo in srce dokaj koristne hrane, samo poiskati jo je treba znati ter tako pripraviti, da bo tečna za otroke. Žal, da tega marsikdo ne zna ali pa ne mara, ter pita mladino s samo pre-stano in pogreto jedjo.

Iz slovnice naj bi vedeli otroci ob koncu tretjega šolskega leta vsaj tole: a) *S a m o s t a l n i k*: spol, število, sklanjatev. b) *P r i d e v n i k*: spol, število, sklanjatev in stopnjevanje. c) *G l a g o l*: osebe, število in spregatev v sedanjem, preteklem in prihodnjem času. d) *Z a i m e k*, *š t e v n i k*, *v e z n i k* in *p r e d l o g* pa naj bi spoznali v početnih pojmi, t. j. da jih ločijo od glavnih govornih razpolov. Ume se, da ne zahtevam pravil, pač pa mnogo tozadevnih jezikovnih vaj. Slovnico rabi otrok pri jezikovnem pouku vedno in zaraditega je trditev, da slovnice v ljudski šoli ni treba, naravnost smešna. Rabi jo tudi otrok, če gre v višje šole. Res je, da ljudska šola nima namena pripravljati za srednje šole, a njena naloga je, da poda otrokom vse osnovne nauke in med te spada tudi slovnica.

Za pravopisne vaje v tretjem šolskem letu nam daje narečje v domačem šolskem okolišču dovolj snovi. Govorica v šoli, posebno pa spisovne vaje, kažejo, kakšne napake so najbolj v navadi. Glavni pogoj za vse pravopisje pa je in ostane ta, da govore, čitajo in pišejo otroci vedno in povsodi karmoč pravilno. Če se ne pazi na to, je tudi tisoč narekov — bob v steno.

Učitelj, ki v prvem in drugem šolskem letu spisja ni gojil samo mehanično, ki se ni zadovoljil samo z brezmiselnim prepisovanjem in napisovanjem, bo imel s spisjem lahko delo. Snovi za prosto spisje bo nabral dovolj iz vsakdanjega življenja, mnogo pa tudi iz obdelanega realnega pouka. Ta snov je še posebno hvaležna, ker se z njo neguje ob enem jezikovni pouk, zraven se pa pogloblja realno znanje.

O učenju na izust v tretjem šolskem letu velja to, kar sem že zgoraj omenjal. Drugega posebnega namena nima, nego da vadi otroke pravičnega in lepega govora in pravičnega razvrščenja misli. Da je treba tudi na tej stopnji skrbeti za praktično in koristno snov, se ume samoobsebi.

Ko govorim o učenju na pamet, bi se dotaknil še nekega nedostatka, ki naj bi ga šola, v kolikor se nje tiče, skušala odpraviti.

Med preprostim narodom najdemo prav težko dobrega predavatelja ali govornika. Seveda je govorništvo dar, ki je človeku prirojen. Komur ni dano, se tudi z vajo kaj posebnega ne doseže. Vendar pa je ponekoliko kriva tudi šola, če se ta dar ne razvije, če so nekateri, razmerno sicer dokaj naobraženi ljudje, le preveč neokretni, ko je treba nastopiti recimo pri shodih, zborovanjih, pri raznih sejah itd. — Sodim, da se pri učenju na pamet poslužuje šola povečini le pesmic, malokdaj pa navadnih sestavkov. Ali bi ne bilo koristno in dobro, če bi odstopil učitelj tuintam tudi otroku mesto predavateljevo in bi mu dovolil, da pove po razlagi ali po eksperimentu svoje znanje? Napredek imamo vedno na jeziku, a v dejanju ga kažemo presneto malo. Dovolite otrokom več prostega predavanja tudi iz realne snovi, pa bodele uvideli kmalu vsestranski napredek.

Na štiri- in večrazrednih ljudskih šolah pride v tretjem šolskem letu tudi pouk iz nemščine v pošteveh. Potrebno je več ali manj, če se pritegne k pouku nemščina; seveda so dosednji uspehi jako malenkostni. Zato ni povsem neopravičeno mnenje, da bi bilo veliko bolje, če docela opustimo ta predmet v kmetiški ljudski šoli in ga nadomestimo s temeljitejšim poukom iz materinščine. Če pa hočemo tudi v nemščini doseči vsaj nekoliko koristi, bi bilo treba popolnoma izpremeniti način poučevanja.

Glavna napaka je v tem, ker se oklepa učiteljstvo vse preozkosrčno knjig. Stavki kot: »Das ist die Tafel. Das ist die Kreide« — zvane skoro vse tretje šolsko leto po učilnici. Le redek je učitelj, ki se drzne pogledati tudi skozi okno, morda celo prestopiti šolske duri. Strahopetnost učiteljeva in njegova nepraktičnost sta bili dosedaj krivi, da je rodil pouk iz nemščine v ljudski šoli tako minimalne uspehe. Navada dosedaj je bila taka, da je vzel učitelj knjigo v roke in mlatil z otroki vajo za vajo. Kje je konverzacija, ki je potrebna korak za korakom v vsakdanjem življenju med tujci?

Jezika se privadi človek najbolj potom razgovora in zaraditega trdim, da bo iz nemščine kaj dosegel samo tak učitelj, ki se bo trudil z otroki govoriti tudi v šoli tako, kot govorimo v pogovoru med seboj.

Preidem k računstvu. V tretjem šolskem letu pričnemo z vsemi štirimi glavnimi računskimi operacijami; važno je zlasti ustno računanje s praktičnimi računskimi vajami iz vsakdanjega življenja. Vsa j 20 minut posvetimo vsako računsko uro ustnemu računanju! Ni treba poudarjati, da mora biti učitelj na ustmeno računanje prav dobro pripravljen. Pa čemu bi govoril o tem na dolgo in široko. Pred poukom napišem za tozadevno računanje vzorec na šolsko tablo kot n. pr.

$$\begin{array}{r}
 + 5, \quad + 16, \quad - 7, \quad - 28. \\
 \hline
 1, 12, 23, 34, 45, 56, 67, 78, 89, 90, 100. \\
 8 \times, \quad \frac{1}{2} \text{ od}, \quad 3 \text{ v.} \\
 \hline
 1, 3, 2, 6, 5, 9, 8, 7, 10.
 \end{array}$$

Preden preidem k natančnemu opisu navedenih vzorcev, omenjam, da v tretjem šolskem letu ustno navadno ne računimo čez 100; zakaj tudi ustno računanje v praktičnem življenju se giblje izvečine v tem obsegu.

Razvidno je, da daje prvi vzorec 44 ustnih računskih vaj, drugi pa 30; oba skupaj torej 74 vaj, ki jih tekom 10 minut lahko izdelamo. Glavno pravilo vsega računanja bodi, da sodelujejo vsi otroci; tudi napake naj medsebojno popravljajo.

Ustno računanje z imenovanimi števili bo praktično samo tedaj, ako navežemo zgorajšnji vzorec računanja na predmete in stvari, ki so otrokom znane. Potem računimo lahko z novci, merami, uteži, časovnimi merami, otlimi merami, števnimi merami itd. Spretna uporaba raznih predmetov nudi toliko izprememb, da učitelju in otrokom ne bo nikoli dolgčas.

V mislih se ozre učitelj potem na otrokov dom, v prodajalno, na dvorišče, v hlev, na vrt, sadovnjak, polje, travnik, pašnik, gozd, vinograd itd. Povsod dosti snovi za račune na pamet. V obsegu ravnokar naštetih skupin bi se naj premikalo ustno in pismeno računanje celo tretje šolsko leto, enako seveda tudi pozneje. Toda ker bom o vsem tem itak še pisal, hočem izpregovoriti samo še o p i s m e n e m računanju v tem letu. Menim, da docela zadostuje, če navadimo otroke te dobe pismenega računanja v obsegu štirih glavnih računskih operacij samo s celimi števili in ne čez 1000. Vse drugo prihranimo za poznejša leta; zakaj gotovo se ovira dober napredek v računstvu, ako hočemo otrokom kar hipoma vse povedati. Verujte mi, da se dospe tudi počasnim korakom do zaželjenega cilja. Kdor pa se zažene že izpočetka z vso vihravostjo na pot, ta bo prežgodaj omaгал.

In sedaj še besedo o ročnostih.

Že besedica l e p o p i s j e govori, kaj hočemo pri tem pouku doseči. Pisava ni še popolna, če je gizdava, temveč če je lepa, preprosta in razločna. da dosežemo vse to, moramo paziti na umerjenost črk in besedi, t. j. na njihovo medsebojno in vrstno razdaljo. Z ozirom na vse to bi priporočal v tem šolskem letu pri vseh pismenih vajah štiririžne zvezke. Naj nekateri šolniki pisanje na brezrižni popir še tako priporočajo, jaz se ne morem za to ogreti; merodajni so zdravstveni razlogi. Brezrižni popir je tudi kriv, da si pokaze otroci vso pisavo in da se vdajo neki vihravosti, ki ne rodi nikdar dobrega sadu.

Lepopisje pa naj služi tudi drugim predmetom. Nekateri učitelji imajo navado, da dajo pisati pri lepopisnih urah primerne pregovore in poučne izreke. Tudi dobro, da le ni pisanje brezsmiselno in samo mehanično.

R i s a n j e se mi pa zdi v tretjem šolskem letu velika opora realnemu pouku ter potreben pripomoček pri drugih predmetih. Koliko prilike za risanje se nam nudi pri prirodopisni uri! Sadje, listje, cvetje, rastline in drugi predmeti naj služijo kot vzorci za risanje. Pa tudi naravoslovje, zgodovina in zemljepisje daje dovolj snovi.

P e t j e. Tudi za tretje šolsko leto se mi zdi narodna pesem še najbolj pripravna. Posvetimo pa nekoliko časa cerkvenemu petju. Saj ni kmalu lepše pobožnosti nego je pobožno petje iz mladih grl in nedolžnih prsi otroških. Z vajo lepe nabožne pesmi bomo mnogo pripomogli k nраво-verstveni vzgoji, ustregli bomo i staršem ter obenem gradili pot za skupno ljudsko petje v cerkvi. Kako lepo bi bilo, če bi prišlo cerkveno petje potom mladeži ljudstvu takorekoč v kri in meso in bi v cerkvi popeval ves narod! Če bi se nam posrečilo to, smo lahko uverjeni, da smo storili velik korak za vzgojo našega ljudstva.

Kaj p a t e l o v a d b a ? — Zdi se mi, da za tretje šolsko leto zado-stujejo igre in redne vaje. Kvečjemu bi priporočal tuintam s kakim orodjem, nikakor pa ne v ti dobi na orodju; zakaj na orodju se pripeti lahko nesreča, ki je učitelj nikakor ne more vzeti na svojo vest. Igre pa se mi zde še tudi v tem šolskem letu višek vsega telovadnega pouka; zakaj ob izletih so igre takorekoč glavni del vse zabave.

Končam tretje šolsko leto s tem, da omenjam še ročna dela. Če se navadi deklica plesti nogavico in jo zna podplesti, pa se mi zdi, da je dosegla učiteljica ženskih ročnih del v tretjem šolskem letu — dovolj. Za čipke in podobne reči pa se nikakor ne morem ogreti; zakaj kmetiško ljudstvo tega ne rabi. Tudi vem, da ravno izdelovanje čipek na domu rodi deklicam največ gorja; zakaj mati nima dosti zmisla za take reči, oče pa jih naravnost sovraži, ker vidi, da se nekatera dekleta, ki bi bila potrebna pri delu na polju, vsled te obrti odtegujejo poljskemu delu.

Dr. Gr. Pečjak.

Šolski molitvenik in Večno življenje.

Razmerje obeh molitvenikov ni dovolj znano, prosim gg. katehete pozornosti.

Ni majhnega pomena, kako bo katehet hotel doseči uspeh v šoli in kako ga bo izkušal zagotoviti za kasnejše življenje. Imenovana molitvenika sta prav v ta dvojni namen sestavljena, a ponekod poznajo doslej le »Šolski molitvenik« ali pa ne vedo prav, čemu je še »Večno življenje«.

Da vsak katehet vé, kolikega pomena je enoten molitvenik za šolsko mladino, to moram misliti. Vendar hočem to ob kratkem izreči, da potem pojasnim še pomen večjega molitvenika. Ako katehet po katekizmu uči, kako in kaj naj otrok moli pri prejemanju sv. zakramentov, pri sv. maši in drugih liturgičnih opravilih, je nujno potrebno, otrokom tudi pomagati, da vse to zares storé; če tega katehet ne stori, jih pravzaprav uči nauke prezirati. Zato mora katehet imeti za otroke pripravljen tak molitvenik, ki prav na oči otroku pokaže molitve, kakor jih uči katekizem. Dalje mora tudi vsak katehet misliti na to, da ne uči otrok le za šolska leta, ampak

da jih pripravija za resnejše življenje izvun šole. Iz tega sledi, da Šolski molitvenik ne sme biti otročji, ampak mora vkljub lahkoti biti toliko resen, da otrok iste molitve lahko ohrani za življenje. Tudi Kristus ni učil otrok malega očenaša ali očenaška. Naš Šolski molitvenik je po teh nazorih sestavljen, in ko sem nekaterekrat katehete izpraševal, ali si ne želé bolj otroškega molitvenika, sem dobival vedno negativni odgovor. Da ne bomo staršem povzročali stroškov, ostanimo torej pri enem Šolskem molitveniku; bolj otroški pred njim ni koristen, bolj obširen za njim navadno ni nujno potreben. — Toda drugače se stvar pokaže, če se vprašamo, kako naj zagotovimo šolski uspeh tudi za življenje. Šoli odrasla mladina vse šolske knjige rada zavrže in prezira. Šolski molitvenik naj nosi kakršnokoli ime, odrasli pravijo, da je za otroke, in s tem je že odklonjen. Ko pa odrasla mladina zavrže šolski molitvenik, v drugih pa najde vse drugače, hitro pozabi, česa se je učila v šoli in je v veliki nevarnosti, da zanemari tudi potrebne nauke. Če bi odrasli ljudje tuintam vzeli v roke zopet knjigo, ki jim je znana iz šole, bi se osvežil tudi dobljeni nauk. Zastonj pa bi bilo priporočati odraslim Šolski molitvenik. Zato imamo mi poleg Šolskega še večji molitvenik Večno življenje. Ta bo ohranil šolske uspehe, a preziran ne bo, ker je najbolj bogat in globok. To velja še posebno o novi izdaji (glej oznanilo in priporočilo na platnicah!). Katehetje naj torej v najvišjih razredih otrokom povedo, da je šoli odraslim namenjen molitvenik Večno življenje, da ga pa že lahko tudi za šolo kupijo, ker ima tudi molitve za šolo. (Za nižje razrede ga ni priporočati, ker ga otroci prehitro strgajo.) Prepričanje, da je odrasli mladini koristna zveza s šolo, je splošno. V referatu dunajskega katehetskega kongresa se kot glavna nit vleče vprašanje, kako naj se molitvenik sestavi, da se bo šola vezala z življenjem. Znano je tudi, kako je Slomšek naglašal, da naj dober molitvenik človeka spremlja skoz vse življenje. Naša uredba Večnega življenja služi prav temu namenu.

So pa tudi nekatere šole, v katerih Šolski molitvenik več ne zado-
stuje. To so tisti višji razredi, v katerih je treba poučevati že obred svete
maše. Kdor bo učil le liturgiko in brez molitvenika, bo napravljaj veliko
muko sebi in otrokom. Tudi nauk o cerkvenem letu ni dosti boljši brez
molitvenika. Kdorkoli ima pouk v takih razredih, naj pregleda molitvenik
Večno življenje in bo kmalu videl, koliko truda prihrani otrokom, in s
koliko večjo radostjo se bodo otroci učili, če bodo imeli v rokah knjigo,
ki jim daje liturgične maše in pri cerkvenem letu času primerne nauke,
molitve in pesmi.

Trohov.

Kongres za krščansko vzgojo.

dneh od 8. do 11. septembra so se zbrali na Dunaju zastopniki krščanskih učiteljskih in pedagoških društev k prvemu mednarodnemu kongresu za krščansko vzgojo. Priredila ga je katoliška-pedagoška svetovna zveza, ki šteje čez 70.000 članov. V nedeljo 8. septembra se je v krasni dvorani dunajskega »Kursalona« na ljudskem vrtu zbralo nabito polno najodličnejših udeležencev k pozdravnemu večeru. Med raznimi govorniki omenjamo samo profesorja Jakoba Meyersa (Luksemburg), ki je svoj govor osolil z zdravim sarkazmom ter izvajal sledeče misli: »Politika ne sme kvariti pedagogike, niti je zavleči v vsakdanje življenje. — Otroka ne smeš samo učiti, da gleda na cesto, ampak uči ga tudi gledati na zvezde. — Ne zabi, da je nad otrokom z zvezdami posejano nebo, ne zabi na večnost! — Politika dalje ne sme pedagogike zatirati, ne sme kratiti svetih pravic rodne hiše, ne pravic otroka ...«

Med zvoki godbe, ki se je vrstila z oduševljenimi nagovori, je potekel večer, ki je seznanil pedagoge raznih narodnosti, raznih deželâ.

Za otvoritev kongresa in za glavna zborovanja je dunajski župan radevolje prepustil občinsko zbornico, ki je udobno urejena, krasno opremljena. Še pred določenc uro je bila dvorana, so bile galerije prenapolnjene tako, da mnogo udeležencev niti prostora ni dobilo. Med odličnimi gosti so bili zastopani prvi svetni in cerkveni dostojanstveniki: Kardinal knez nadškof dr. Nagl, minister za pouk in božičastje dr. vitez Hussarek, cesarski namestnik baron Bienerth, župan dunajski dr. Neumayer, zastopnik nižjeavstrijskega deželnege odbora, poslanec dr. pl. Baechlé, dež. šolski nadzornik, dvorni svetnik dr. Rieger, škof Noepping iz Italije, prelat Tresp iz St. Gallena v Švici, član gosposke zbornice, dvorni svetnik Oton Willmann, državni poslanec Kemetter in drugi.

Predsednik Zeif se je v toplih besedah spominjal najvišjega pokrovitelja, prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki je zadržan, brzojavno pozdravil zborovanje ter se izkazal kot prvega zaščitnika krščanske vzgoje. V pozdravnem nagovoru je predsednik nakratko očrtal smoter kongresa, ki si je nadel geslo:

Magister vester unus est Christus!

Izmed odličnjakov je prvi nagovoril zborovalce eminenca kardinal Nagl. Povzel je besede predgovornika: Magister vester Christus est! »Od Kristusa dohajajo milosti, ki jih potrebujete, da boste mogli nakloniti mladini krščansko vzgojo. Prosim hočem Boga, naj bi Vaša posvetovanja posebno blagoslovil, saj je tudi sv. oče Pij X. prav za ta mesec priporočil v molitev namen, da bi se vse prenovilo v Kristusu, osobito še učni in vzgojni zavodi.

S skupnimi močmi hočemo delati, da oskrbimo ogromni večini krščanskega ljudstva tudi krščansko vzgojo, in da se ne bo vtihotala druga vzgojna metoda, nego edinole tista, ki sloni na krščanskih načelih.

Srečna misel je bila, da ta kongres zboruje uprav v luči evharističnega kongresa, ki mogočno kliče vsemu svetu: H Kristusu nazaj! Naj pride Kristus k nam! Skrbite zato, da bo prišel Kristus tudi v srca vaših malih v sv. obhajilu!

Vzgojitelj je vreden večje časti in hvale, nego umetnik. In kako slave umetnike! Toda umetnik obdeluje samo mrtvo snov, Vi pa vzgajate otročiče božje, olepšane in okrašene s krstno nedolžnostjo. Zato pravi sv. Janez Zlatousti: Vzgojitelje je treba bolj slaviti, nego slikarje, nego najboljše podobarje, ako se res trudijo, da vzgajajo duše za to, za kar so ustvarjene!«

Tudi minister za pouk in božičastje vitez dr. Hussarek je počastil udeležence s tehtnim nagovorom, ki se enak redkokdaj sliši iz ust tako visokih gospodov. Govoril je nekako tako-le: »Z veseljem sem se odzval povabilu k prvemu zborovanju mednarodnega kongresa za krščansko vzgojo. Pozdravljam Vas najiskrenejše. Velika in vzvišena je misel, ki Vas je tukaj združila — skrb za blagor madine. Mladino je treba učiti, pa tudi vzgojevati. Za vzgojo mladine je poklicana tudi šola; ta pravica ji gre po sedaj veljavnih postavah, ki določajo kot smoter vzgojnega dela v šoli: **V e r s t v o i n n r a v n o s t**. To dvoje edino jamči, da bodo otroci postali vrli državljani in vredni člani človeške družbe. Kako preproste in kratke so te besede, kako lepa in obsežna je naloga, ki jo je s tem utemeljil postavodajalec. Da se ta namen doseže, bi se morali vneto prizadevati vsi, ki jim je izročena mladina v vzgojo.

Bili so časi, ko se je šola v prvi vrsti prizadevala, da bi otroke oborožila z vsem znanjem, ki je potrebno za življenje; danes pa vidimo, da prihaja na površje **v z g o j n i m o m e n t** in da se vzgoji hoče odkazati prav tako veljavno mesto v šoli, kot zgoraj omenjeni nalogi. Za dobro vzgojo je treba več činiteljev. Domača hiša in družina si ne more lastiti sama te pravice in dolžnosti, temveč sodelovati morajo z njo še drugi faktorji, ki so interesirani pri vzgoji. Z veseljem pritrdim in priznam, da prav sedanjí čas bolj kot kdaj umeva potrebo in pomen medsebojnega stika vseh faktorjev, ki sodelujejo pri vzgoji. Želji roditeljev, da bi stopili v ožji stik z učiteljstvom, se ustreza s tem, da se prirejajo konference učiteljstva in staršev. Pri teh kanferencah se ravnajo naučna in vzgojna vprašanja.

Učna uprava se zaveda, da ima šolski pouk, združen s smotreno vzgojo značajnosti, najlepše uspehe, zato se je jela zopet bolj brigati za vzgojevališke zavode ter se ni branila podpirati misli, naj se poleg naj-novejših avstrijskih državnih učiteljskih ustanove **k o n v i k t i** za učiteljske kandidate. Na ta način se bo omogočilo, da bodo tudi oni mladeniči, ki niso tako srečni, da bi mogli leta svojega višjega izobraževanja prebiti v očetovi hiši, deležni potrebnega varstva in vodstva.

Dalje je tudi potrebno, da z ljubeznijo čuvamo nad tistimi otroki, ki zapustivši šolsko poslopje nimajo nikakega varstva, ter jim preskrbimo v zavetiščih raznih imen obrambo za dušo in telo, krepilen odmor, blagodejno odgojo.

Take in enake naprave podpirajo dandanës ono lepo delo, ki nalaga šoli, da naj vzgaja bodočo generacijo v verskem in nravnem duhu . . .

Obširni spored ima mnogo zanimivih točk, med drugim i tudi razpravo o državljski vzgoji, za kar se naučna uprava posebno zanimlje.

Še mnogo drugih referatov, ki so poverjeni učenjakom svetovnega slovesa, je na sporedu, toda ne morem se posebej na vse ozreti. Veseli me, da Vas vse prešinja ena misel in ena volja, da hočete izvrševati oni postulat, ki ga nam vsem nalaga postavodajalna oblast: da hočete krepko sodelovati in pomagati, da bodo naši otroci kdaj vrli ljudje in dobri državljani . . .«

Enako prisrčen, odločen in iskren je bil tudi pozdrav dunajskega župana dr. Neumayerja, deželnega odbornika pl. Baechléja in drugih.

V imenu »Slovenske zveze« je pozdravil zborovalce tajnik Iv. Štrukelj. Kratki, a jedrnat i stavki njegovi so bili sprejeti z velikim odobravanjem.

* * *

O razpravah ne bomo podali natančnega pregleda, ker bo itak izšla v tisku posebna knjiga s celotnimi referati; sodimo, da zadostuje, če se omejimo na posamezne praktične podatke. — Pozorni smo bili najbolj na predavanje gospe Ane Weigl, predstojnice nekega ženskega zavoda pri Monakovem. V svoji razpravi: »Posebnost ženske vzgoje« je zagovarjala sledeče misli:

1. Če opazujemo fizično in psihično nárav moškega in ženske, če se oziramo na zgodovino in izročilo, moramo priznati, da je med obema marsikaka posebnost.

2. Iz tega sledi, da se mora ženska mladina ločeno in posebej vzgajati. Do 10. ali 11. leta, ko se začne razlika bolj pojavljati, sme biti vzgoja skupna, ako je preskrbljeno za zadostno nadzorstvo.

3. Vzgojitelji ženske mladine se morajo seznaniti z duševno posebnostjo svojih gojenk ter skrbeti za pravo individualno ravnanje pri vzgoji.

4. Dejstvo, da se mora mnogo ženskih oseb odtegniti naravnemu poklicu žene, provzročá potrebo, da se jim oskrbi prilika za druge poklice. Pripomniti treba, da se ženski najbolj priléga karitativno in vzgojno delo.

5. Toda tudi te deklice je treba prisiliti, da se odgojé za poklic matere in gospodinje; seveda se mora ta končni pouk na zavodih za posebne stroke strogo ločiti od poklicnega pouka.

V poglavju o organizaciji ženskih šol je govornica razpravljala o vzgoji za materni poklic, o vzgoji za domoljubje, o družini in družinstvu, o gospodinjstvu in o drugih šolskih predmetih. Metoda naj se izbere taka, da se bo docela uveljavil duh »delovne šole«: znanje naj se naslanja na izkustvo in praktično vajo.

P. Kathrein S. J. je dokazoval, kaj je soditi o takozvani »državljski vzgoji«. Očrtal je temeljne misli, ki jih zagovarjajo privrženci državljske vzgoje; poudarjal je, da so modri pedagogi vsekdar skrbeli za vzgojo dobrih državljanov, pa to ni najvišji in zadnji namen človekov. Človek se mora predvsem ozirati na Boga, po njem hrepeneti in za svojo dušo skrbeti. Ako bi bila država največje dobro, potem pade vse drugo, tudi verstvo. Brezverstvena šola pa nima opore za najvažnejše temelje državljske vzgoje. Podrobno se govornik o državljski vzgoji v svojem referatu ni pečal.

Prelat Giesswein je z navdušenimi besedami razpravljal o verstveni vzgoji in o vzgoji značajev. Zavračal je najprej enostransko odgojo, ki stremi za tem, da obogati mladino zgolj z učenim blagom, ki ne obrodi dobrega sadu. Pa tudi verstveni pouk sam ne navda mladine z isto nravno krepostjo, ki je potrebna za današnje zmedene razmere. Potrebno je, da preveva in prešinja tudi vse profane predmete božja misel. Če hočemo gojiti socialno življenje, ne najdemo nikjer boljše podlage kot je drugi del poglavitne zapovedi: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe! Kako naj šola v moralnem oziru vpliva na mladino, to naj ne bo prepuščeno le slučajni učiteljevi zmožnosti in nadarjenosti, ampak naj se predava kot moralna in socialna pedagogika na učiteljskih in vseučiliških.

Naj omenjamo še predavanje kardinala Merciera. Njegova razprava »La philosophie scholastique et l'éducation de la jeunesse chrétienne« je privabila mnogo poslušalcev, ki umevajo francoščino. Izvajal je sledeče:

Rastline presajamo in kultiviramo, živali privajamo in dresiramo, človek pa, ki ima razum in prosto voljo, se more samo vzgajati. Izolika razumnosti ustvarja može učenosti, izolika volje pa močne ljudi. Vzgoja se pa mora oprijeti c e l e g a č l o v e k a, mora prodreti v njegovo dušo, dušne zmožnosti razpredeliti ter jih pravilno umevati. Nato pa je treba izvabiti čednosti in kreposti. Brezverstvena lajiška morala pozna samo naravne čednosti: pravičnost, odkritosrčnost, družabnost i. dr. Toda ali morejo samo naravne čednosti ustvariti nravstven značaj? Kje torej iskati temeljev za nravstveni značaj? Že zdavnaj je bil svet edin v tem, da nagrabeek vednosti še ne naredi podlage nravstvenemu značaju, ne humaniteta brez Boga. Le na temelju božje avtoritete je moč vsaditi v mlado dušo moralno moč in dolžnostno zavest. Element, ki preveva vso vzgojo, je I j u b e z e n, zapoved Kristusova, ki je v najstrožjem nasprotstvu s »srečo imovitih«. Iz nje se razvijajo v najlepši harmoniji vse druge čednosti, kajti »charitas est mater omnium virtutum«.

Teorija tega velikega kongresa naj preide v meso in kri!

Katehetski vestnik.

Katehetsko gibanje.

Kdaj pridemo do enake ugodnosti?

Dunajskim ljudskošolskim katehetom se pač ni pritoževati radi gmotnega stanja. Meseca aprila t. l. sta bili sprejeti še dve noveli kot dodatek k prvotni regulaciji plač, katere so bili deležni tudi veroučitelji. Prva določuje, da se nadure remunerirajo s 100 K na meščanskih in z 90 K na ljudskih šolah (izvun Dunaja s 70 K). Pri nas pa za nadure plačajo stalnim katehetom toliko, da raje ne zapišemo, ker bi se svet norčeval.

Druge novela določa, da se stalnim katehetom na Nižjem Avstrijskem vstetjeje v pokojnino, pa tudi v starostne doklade vsa leta prejšnjega dušnega pastirstva, ako so v neposrednem stiku s katehetsko službo. Pripomnimo še, da znašajo katehetske triletnice na Dunaju 200 K, in da more katehet, ki ima 35 službenih let, zaprositi postavno pokojnino. Tako ugodnih razmer mi kranjski tlačani ne bomo nikdar dosegli.

Novi člani katehetskega društva. Čč. gg.: Peter Koprivec, župnik v Svibnem; Janko Dolenc, kaplan v Senožečah; Rajko Logar, kurat, Pregarje v Istri; Ivan Šesek, mestni kaplan v Kočevju; Martin Jurhar, katehet v Konjicah.

Krščanski nauk na avstrijskih dekliških licejih. Normalni učni red z dne 14. junija 1912, št. 27.344, določa za vse razrede na licejih po dve tedenski uri krščanskega nauka. (Min. naredb. list 1912, št. 24, odl. XII., str 301—331.)

Samo dopoldanske ure za verouk. Vsled prošnje dunajskega ordinariata je c. kr. okrajni šolski svet na Dunaju vsem podrejenim šolskim vodstvom naročil, naj skušajo urnik tako sestaviti, da se bo poučeval krščanski nauk povečini samo ob dopoldanskih urah.

Šolska oblast — in prejemanje sv. zakramentov. Splošno moramo priznati, da je na Kranjskem prav malo staršev, ki bi se ustavljali naredbi sv. očeta o zgodnjem sv. obhajilu otrok. Še celo v Ljubljani katehetje, izvzemši posamezne

slučaje, niso v tem oziru imeli preveč sitnosti ter so lahko večinoma vse otroke II. razreda pripravili za prvo sv. obhajilo. En sam slučaj renitentnosti hočem omenjati, da se vidi, kako nekateri starši malo vpoštevajo nadnaravne pomočke pri vzgoji in pa radi tega, ker se je zdelo potrebno, iskati pomoči in posredovanja šolske oblasti, namreč c. kr. mestnega šolskega sveta, ki se mu je poslala sledeča intimacija:

»Zdolaj podpisani prosim blagohotnega posredovanja v sledečem slučaju:

Učenka 6. razreda na dekliški osemrazrednici v Ljubljani I. I. ni izvršila predpisane verske vaje; prejela namreč še ni zakramenta sv. Rešnjega Telesa, dasi bi bila po sedaj veljavni zapovedi že zdavnaj njena dolžnost. — Poizkusi, spravnim in mirnim potom uravnati to zadevo, so bili brezuspešni, ker se starši (I. I., stanujoči v Sp. Šiški) kljub vsem pojasnilom protivijo in odlašajo.

Ker sem prilično materi označene učenke omenjal, da bi moral, ako bi se zahtevi ne ugodilo, iskati zaslombe v državno-šolskih postavah, zato prosim pomoči sl. c. kr. mestni šolski svet. Sklicujem se: . . . »

(Tu sem naštel §§, ki jih v rešitvi navaja tudi c. kr. mestni šolski svet in citira — glej spodaj — v vlogi, doposlani starešem omenjene deklice.)

Intimacijo sem zaključil:

»Z ozirom na to prosim, naj bi blagovolil slavni c. kr. mestni šolski svet primerno ukreniti, da omenjena učenka tekom tega šolskega leta izpolni predpisano dolžnost. S tem se bo nasplošno utrdila katehetova avtoriteta, obenem pa bi se v bodoče zabranili enaki neutemeljeni in nepričakovani slučajji nepedagoškega ravnanja nekaterih roditeljev.«

V Ljubljani

I. I., katehet.

Kaj se je doseglo?

Oče je bil pozvan, da se opraviči. Izgovori so bili malenkostni. Pojasnil sem nato c. kr. mestnemu šolsk. svetu,

da se zadovoljujem, če deklica o priliki redne šolske spovedi privatno z drugimi vred pristopi k sv. obhajilu, slovesnosti bi se udeležila prihodnje leto. (Oče se je namreč izgovarjal, da ne more (?) napraviti obleke, dasi so otroci njegovi jako lično oblečeni, ter je hotel odložiti sv. obhajilo in birmo na 7. razred.) Ker oče tudi s tem ni bil zadovoljen, je c. kr. mestni šolski svet odločil, kakor sledi:

»Vaša hčerka I., učenka VI. razreda mestne slovenske osemrazrednice v Ljubljani, še ni izvršila in tudi še ne namerava izvršiti predpisane verske vaje. Prejela namreč še ni zakramenta svetega Rešnjega Telesa, dasi bi bila po sedanji naredbi in uredbi že zdavnej njena dolžnost.

Poizkusi, spravnim in mirnim potom uravnati to zadevo, so bili brezuspešni, ker se Vi temu protivite in vkljub vsem pojasnilom odlašate.

C. kr. mestni šolski svet radi tega odreja, da potrebno poskrbite, da se Vaša hči I. pri prihodnji redni šolski spovedi in obhajilu udeleži obeh omejenih verskih vaj.

Razlogi:

1. § 63. šolskega in učnega reda določa, da se morajo v ljudsko šolo sprejeti otroci udeleževati razglašanih verskih vaj.

2. §§ 1., 2. in 5. državnega šolskega zakona določajo, da so verske vaje bistveni deli obveznega predmeta: krščanskega nauka. Verske vaje torej niso prepuščene lastni volji niti staršev, niti šolo-obveznih otrok. (Min. odlok z dne 22. maja 1876, št. 3118.)

3. S posebno odredbo z dne 10. marca 1887, št. 24.206 ex 1886, je c. kr. ministrstvo za božičastje in nauk odločilo: »Starši so obvezani, da se njih otroci udeležujejo verskih vaj, ki jih odredi katehet in razglasi šolska oblast.«

4. Priziv staršev na § 144. splošnega državnega zakonika in na člen 14. temeljnega zakona z dne 21. decembra 1867 — tu ne velja in je bil v enakem slučaju zavržen, ker je pravica staršev do otrok omejena po šolskih postavah, ki jih mora otrok izpolnjevati. (§ 5. drž. šol. zakona z dne 14. maja 1869, št. 62.)

Proti temu odloku je dopusten pismen priziv na c. kr. deželni šolski svet, tu vložen v teku 14 dni po prejemu obvestila samega.»

Šolska oblast je docela storila svojo dolžnost, v kolikor zahteva paragraf, ki pa ne navaja nobene prave kazni. Celotna uradna pot seveda zategne vso stvar morda za celo leto, če se starši poslužujejo ugodnosti priziva. Faktičnih uspehov katehet na ta način ne more doseči veliko ali pa celo nič. Starši so pa vtoliko kaznovani, ker imajo pota, pisarije, sitnosti in — osramočenje. Vse mu temu bi se izlahka izognili. — V pojasnilo bodi še povedano, da se je deklica I. meseca oktobra t. l. udeležila skupnega sv. obhajila o priliki 1. redne šolarske spovedi. Sklepati je, da je prišel pritisk od šolske oblasti in da je bila zadeva rešena šele zadnji čas. Deklico, ki je sicer pridna in sama ni bila kriva, sem pohvalil ter ji dal primeren spominek. — a —

Katehetske beležke.

Pomnoženo delo. Vsled pogostnega prejetanja sv. zakramentov je povso zlasti še v Ljubljani, narastlo delo po spovednicah tako, da nekateri gg. spovedniki, ki so posebno priljubljeni, osobito ob sobotnih večerih težko ustrezajo vsem spovedancem. Ker je želeli, da imajo i verniki i dijaštvo dovolj prilike za spoved, ne da bi bilo treba preveč čakati, je spravil kanonik-penitencijarij Iv. Sušnik pri ljubljanski konferenci »Sodalitatis« dne 23. oktobra to vprašanje na dnevni red. Želel je, da bi se določili tudi med tednom nekateri dnevi, ki bi bili najbolj primerni za prejem sv. zakramentov in pa, da naj bi vsaj ljudsko-šolska mladina po možnosti opravljala sv. spoved ob sredah zvečer, oziroma ob četrtkih zjutraj. Poudarjal je, kar je vsekako zelo uvaževati, naj se predvsem srednješolci nižjih razredov navedijo pogostokrat prejemati sv. obhajilo, kajti če se zadovolijo samo s tem, kar jim veleva šolska postava, se z malimi izjemami v višjih razredih bolj ali manj izgube ter propadejo. Tisti pa, ki se večkrat tudi prostovoljno krepčajo s sv. zakramenti, ostanejo čvrsti, nepo-

kvarjeni in stanovitni kljub številnim nevarnostim, katerim je danes dijaštvo izpostavljeno.

Po pojasnilih navzočih zastopnikov farne duhovščine se je z veseljem konstatiralo, da ljubljanska mladina vsakoteri dan zjutraj ali zvečer lahko opravi sv. spoved zlasti v stolnici, v frančiškanski cerkvi in pri Sv. Jakobu. Posamezni gg. spovedniki skoraj vsak dan čakajo v spovednicah, ali pa so takoj na razpolago, kadar se kdo oglasi.

Umevno pa je, da je sobota za vse ljudi, pa tudi za mladino in dijaštvo najbolj pripraven spovedni dan, zato pa naj bi se kolikor možno spovedanci porazdelili po spovednicah, da bi ne bili posamezni gospodje preveč obremenjeni. Tisti pa, ki hočejo vsekako opraviti svojo pobožnost pri gotovem, stalnem in priljubljenem spovedniku, naj se pa z njim posvetujejo, kateri dan med tednom in kdaj bi najlažje prišli na vrsto. To velja predvsem za ljudskošolsko mladino.

Kanonik in profesor dr. Svetina se je ob tej priliki toplo zahvalil vnetim, postrežljivim in trudaljubivim ljubljanskim gg. spovednikom, ki se radi, z veseljem in požrtvovalno trudijo z dijaštvom v spovednicah ter tako z izvrševanjem najvažnejšega dušnopastirskega dela pokladajo podlago za pravo verstveno in нравno vzgojo. Zahvala je veljala še posebno kanoniku-penitencijariju Sušniku, ki je postal takorekoč dijaški duhovni oče, ki ga pozna vsa ljubljanska mladina ter se ga oklepa kot skrbnega dušnega vodnika in svetovalca. Bodi mu tudi na tem mestu — kakor tudi drugim gg. spovednikom — izrečena v imenu katehetskega društva najtoplejša zahvala. Bog bodi plačnik!

Svetopisemske podobice kot učilo ter nagrada pridnim otrokom. — Prodajalna Kat. tiskovnega društva v Ljubljani (prej Ničman) je oskrbela večjo zalogo okusno izdelanih, večbarvastih podobic s slovenskim besedilom, ki predočujejo in ponazorujejo zgodbe iz sv. pisma. Misel, zainteresirati in navdušiti mladino za učenje svetopisemskih zgodb s posebnimi podobicami, je srečna in originalna. Sličice (Max Hir-

mer — München) so izdelane v Fuglovi maniri ter bi bile lahko za zgled, kako naj bi bile opremljene naše šolske zgodbe. Vseh vzorcev je sicer samo 20, pet za stari, 15 za novi zakon, kljub temu nam je s temi malimi učili dan nov pripomoček za pospeševanje pridnosti in za negovanje vzgoje. Podobice imajo namreč poleg naslovnega svetopisemskega izreka, pojasnjujočega dotično sliko, na drugi strani tudi kratek opis zgodbe, in sicer v čedni slovenščini. Prav posebno hvalimo, da je opisu, ki se po možnosti vjema s slovilom v šolski knjigi, pridejan še jedrnat нравstven nauk in krepko bodrilo za izvajanje dotičnega nauka v življenju. Na vsaki podobici se nahaja tudi še kratka molitvica. Cena za sto komadov (vsake vrste po pet podobic) 3 K.

Zgledi.

»**Bo pa duša toliko lepša.**« Nekoč je znani apostol gobavcev, pater Wehinger, v nekem avstrijskem zdravilišču napravil obisk pri neki visoki dami, da bi poprosil za svoje revčke nekoliko podpore. Med pogovorom ga vpraša gospa: »Ali vas ne prime groza, ko pomislite, da boste čez nekaj let v službi svojih nesrečnih bolnikov tudi sami zboleli in da vam bo telo vse razdejano in razjedeno vsled gobave bolezni?« — Pater odgovori pohlevno in brez vznemirjenja: »Gotovo je težko, ako človeka motijo take predstave. Toda,« pristavi smehljaje, »bo pa duša toliko lepša.« Te zadnje besede je vjela neka deklica iz premožne hiše; napravile so nanjo tak vtis, da je zapustila zložnosti domače hiše, brezskrbno življenje ter je postala usmiljenka. Danes se čuti srečno, da more izvrševati samaritansko službo v nekem ameriškem zavodu za gobavce.

Slabo čtenje. Kako hitro se izpridi marsikak mladenič, ki pride z dežele v mesto, kaže ta-le dogodek: Nedavno se je oglasila učenka 5. razreda pri svojem katehetu, rekoč: »Gospod katehet, jaz ne bom več v Marijinem vrtu.« »Zakaj pa ne?« »Ker me brat ne pusti.« »Kako to? Saj ti vendar ne more nihče prepovedovati, da bi Marije ne častila in lju-

bila... Po kratkem razgovoru je deklica razodela, da je bil brat poprej dober, ko je bival na Dolenjskem, da je bil celo v orlovski organizaciji z lepo uniformo, da je pri g. kaplanu dobival vedno dobrih knjig in bral »Slovenca«. Prišel je pa z materjo in sestro v Ljubljano, kjer dela kot krojaški pomočnik. Pri svojem mojstru je dobil socialno-demokratski časopis »Zarjo«, ki mu jo je sicer mati prepovedovala in sežgala, toda moč slabe tovarišije in strup, ki ga je zajemal iz časopisa, ga je tako pokvaril in zmotil, da ne izda več nobeno stvarilo. Da bi se nad sestro ne znašal, da bi je ne zaničeval, ker je v Marijinem

vrtnu, je mati deklici svetovala (!), naj gre in se da iz vrtna izbrisati. Katehet je učenko seveda mirno in prijazno poučil, da Marijin vrtec ni nobena taka družba, da bi je mogel kdo prepovedovati, ampak je skupina šolskih otrok, ki hočejo Marijo posebno ljubiti in častiti ter to ljubezen ohranjati z večkratnim prejetjem sv. zakramentov; tega pa ne more nihče prepovedovati.

Ta zgled jasno dokazuje, kako hitro se zaplete mlad človek v zanjke, kako hitro ga omoti slabo časopisje in zavede slaba tovarišija zlasti ako se odteguje večkratnemu prejetju sv. zakramentov.

Učiteljski vestnik.

Učiteljske izpembe. V seji c. kr. dež. šolskega sveta za Kranjsko so bile nameščene sledeče gospodične učiteljice in gg. učitelji: Pavla Dežman v Gorjah; Adela Martinc in Viljem Mazi v Dobropoljah; Friderik Sadar na Koroski Beli; Franc Trošt v Hrušici; Ivan Tavčar, nadučitelj na Brdu; Maks Kallan, nadučitelj, in Marija Pleško v Nandanjem selu; I. Pirnat, nadučitelj v Mokronogu; Albin Lajevc na Mirni; Aleksander Jeločnik, Kristina Satler in Marija Babnik-Rajer v Št. Vidu nad Ljubljano; Minka Uršič v Št. Vidu pri Vipavi. — Stalno se vpokojita nadučitelj Št. Jelenc na Dvoru in Apolenija Eclinšek, bivša učiteljica v Preserju. — Šestrazrednica se ustanovi na Jesenicah; v novi šolski stavbi bo prostor tudi za gospodinjstvo šolo. V Tržišču na Dolenjskem je dovoljena štirirazrednica.

Važna potrditev. Veselo novico so poslali 26. oktobra z Dunaja: Cesar je namreč podpisal in potrdil zakon o šolskem nadzorstvu, ki ga je sklenil deželni zbor kranjski v enem izmed zadnjih zasedanj. Nova postava ima med drugim tudi to ugodnost, da bo zastopnik učiteljstva v deželnem šolsvetu odslej izbran iz ternopredloga deželnega odbora. Število članov okrajnih šolskih svetov se pa pomnoži, ker

bodo župani in svetovalci vsakega sodnega okraja volili po enega zastopnika.

Osebnodoklado po 200 K je dovolil ljubljanski občinski svet učiteljem in učiteljicam ljubljanskih ljudskih šol, ki imajo izpit za meščanske šole. Nadučitelj Jeglič je kot občinski svetnik stavil dodatni predlog, naj se doklada dovoli tudi onemu učiteljstvu, ki v resnici deluje v razredih, istovetnih z razredi meščanskih šol, t. j. v 6., 7. in 8. razredu ljudskih šol. Nagrada naj se dá delu in uspehu. Pouk na označenih razredih je brez dvoma naporen ter zahteva obilo izredne priprave. Učiteljstvo se trudi nadnormalno zlasti s tistimi učenci, oziroma učenkami, ki mislijo na pripravnico. Lepi uspehi kažejo, da delo ni zastoj. Naj se torej nagradi tudi trudoljubivost onih učiteljev in učiteljic, ki uče z lepim uspehom predmete meščanskih šol, dasi nimajo meščanskega izpita; saj se sodi in plačuje uspeh, ne pa toliko kvalifikacija na papirju.

Učiteljic in učiteljev z meščanskim izpitom je točasno na ljubljanskih ljudskih šolah sedem. (Trije učitelji in štiri učiteljice.)

Skušnjo za učiteljico na gospodinjstvi šoli je napravila M. Ivana Oswald, prednica uršulinske hiše v Idriji.

Organizacije francoskih učiteljev razpuščene. Francoski ministrski predsed-

nik Poincaré je dne 10. septembra po nasvetu naučnega ministra razpustil vse dosedanje strokovne organizacije francoskega učiteljstva z motivacijo: »Vlada ne more trpeti takih učiteljev, ki se ne bavijo z odgojo v duhu moralnosti in patriotizma.« Učitelji so malo popred zborovali v Chambéryju, kjer so tako prevratno govorili, da je bilo še francoski vladi preveč. Nepatriotične izjave zborovalcev ter združenje z delavskimi organizacijami so zganile vlado, da je stopila na prste brezverskim in revolucionarnim učiteljem...

Kaj naj rečemo na to? ... Gada, ki ga je francoska vlada sama vzgojila, hoče sedaj pobiti in uničiti! Ta gad je pa postal zmaj; če mu bodo ministri, ki so jeli prepozno izpregledavati, odbili glavo, bosta iz nje pognali dve ali še več novih. Te bodo še huje sikale, nego poprejsnja. Možakarji na francoskih ministrskih sedežih bodo morali priznati, da samo z zatiranjem in s strogimi naredbami ne bodo zatrli toka brezverstva in anarhistične podivjanosti, ki so jo sami provzročili. Kar so sejali, to žanjejo. Riba pri glavi smrdi... Enakih pojavov bodo na Francoskem doživeli še mnogo, potem pa se bo vse javno in zasebno življenje morda preokrenilo na bolje, ker bodo vplivni voditelji, če bodo hoteli, lahko prišli do prepričanja, da je treba najprej dati Bogu, kar je božjega. — V šolo zopet Boža in verstvo! — V tem znamenju bodo zmagali.

Umrli je 5. novembra član »Slomškove zveze« g. Ivan Bajde, učitelj na Savi pri Litiji. Značajnemu pristašu in prijatelju našega gibanja par vrstic v spomin iz njegovega lastnoročnega pisma: »Sava pri Litiji, 2. IX. 1912. Velecenjeni gospod! Zadnji čas sem slišal, da je izdala »Slomškova zveza« ime-nik svojih članov in da ga nameravajo liberalni listi ponatisniti. Ker nimam nikakega strahu, biti med možmi, ki so za naše ljudstvo že toliko dobrega storili, in ker ne vem, sem-li tudi jaz v zapisniku, prosim, da tudi mene sprejmete med člane in v zapisnik; ne bojim

se prav nič, čeprav bi liberalci mašili vrzeli svojih cunj vsaki dan z mojim imenom. — Doslej še nisem mogel veliko storiti za »Slomškovo zvezo«, ker me bolezen nadleguje. Kako rad bi se bil udeležil ustanovnega shoda litijske podružnice, kako rad bi bil z vami na občnem zboru v Kamniku! A bolezen, pa tudi denarna sredstva mi niso dopuščala. Denarja nič — zima pred durmi! A čemu temne skrbi! Če Bog dá, vremena bodo se zjasnila. Naprej po začrtani poti: Vse za vero, dom, cesarja! Tovariški pozdrav! Janko Bajde, učitelj-vodja.« Značajnemu tovarišu: Mir božji!

Odlikovana je voditeljica nemške dekliške osemrazrednice v Ljubljani, gđna. Frančiška Illerschitsch z naslovom ravnateljice. Kdor pozna neumorno in vneto prizadevanje ravnateljice Illerschitsch za šolski napredek, zlasti še za pravo vzgojo dekliške mladine na nemški osemrazrednici, bo z veseljem pritr-dil zasluženemu odlikovanju.

Bomo še previdni. Pred nedavnim je bila v liberalnih listih izjava, da učiteljica V. B. iz R. ni članica »Slomškove zveze«. V pojasnilo in svarilo sledeče pismo: »Velecenjeni gospod! Ker nisem bila dosedaj še v nobenem učiteljskem društvu, bi rada pristopila k »Slomškovi zvezi«. Prosim, blagovolite mi poslati pristopnico na naslov: V. B., učiteljica v R., sedaj na dopustu v Ljubljani, Mestni trg št. 24.

Z odličnim spoštovanjem

V. B.

V Ljubljani, dne 28. maja 1910.«

Sprejeti je nismo hoteli. Po par mesecih se zopet oglasi: »Podpisana uljudno prosi, da bi jo slavno predsedništvo sprejelo v svojo zvezo ter jo naročilo na mesečni časopis »Slovenski Učitelj«. Prosim, pošljite mi pristopnico!

Z najodličnejšim spoštovanjem

V. B., učiteljica v R.«

Brez komentarja!

Vzgoja.

Zrnje, pleve, snetje. Spominske knjige so med mestno mladino neke vrste šport, ki ga rade uganjajo zlasti deklice. Vsako punčè, ki je v srečni posesti lepega »albuma«, moleduje okrog znanih prijateljskih oseb, da ji narišejo ali zapišejo kaj modrega in lepega v knjigo. Navada ta ni, da bi jo grajali, dvomimo pa, če kaj koristi. Pritegnili bi preje tistemu, ki to reč zavrača; kajti izkušnja uči, da se prikraide v razne albume tudi marsikaj nepotrebne, neumne ali naravnost spotakljivega.

Učiteljstvu bi ne svetovali, da bi sodelovalo pri teh igračah; izjema bi se naredila takrat, ko učenec ali učenka izstopi iz vsakdanje šole ali iz dotičnega zavoda, pod pogojem, da je album moralno neomadeževan. Pazi naj pa vsakdo, da ne bo s svojim podpisom potrdil kake neslanosti, kakega nezmisla, ali pa celo protikrščanskega reka. Nedavno je neka učiteljica zapisala šolski gojenki v album sledeči s v o b o d o m i s e l n i zveržek:

„Navednim delati zapreke do svobodnega mišljenja — bodi nam zločin; širiti njih duševno obzorje — naša dolžnost“.

Dotična gospodična najbrže niti pomislila ni, kaj pravzaprav hoče s to

frazo, ki naj bi bila učenki navodilo za življenje. Je pač znak precejšnje duševne siromaščine, če učiteljica ali učitelj-vzgojitelj ne vé nič pametnega svetovati učencu za nevarnosti polno življenje. Toliko bi se pa moral že vsakdo varovati, da ne ponuja plev ali celo snetja in strupa, če ne more ali ne mara dati zrnja!

Salzmann o negovanju telesa. Že pred več kakor sto leti je Salzmann v svojem spisu »Noch etwas über die Erziehung« med drugim zapisal tudi sledeče: »Po mojem mnenju bi morala že v prvi knjigi za otroke biti sledeča vprašanja: Katero je najboljšo sredstvo, ohraniti si bister vid? Katero je najboljšo sredstvo, obvarovati se pred zobobolom? Kako je treba ravnati pri nahodu, kašlju ali driski? Odkod izvira glavobol? Kako se ga je mogoče iznebiti? Katero je najboljšo sredstvo rdečico iz oči pregnati? Kako se odpravi slabost? Kako bolečine v udih? Kako se zdravijo rane? Kako tvori? Kako se odpravi zapeka (zaprtje)? — Salzmann je že pred sto leti priporočal, da je treba že otroke seznaniti z najpotrebnejšimi vednostmi iz zdravoslovja, vendar še do danes nismo toliko napredovali, da bi bili otroci v naših ljudskih šolah res poučeni v teh za splošno zdravstvo prepotrebni znanostih.

Raznoterosti.

Povprečno število šolskih otrok, ki pridejo v Nemčiji na eno učno moč, je 58; v posameznih nemških državah se pa menjava med 85 (Schaumburg-Lippe) in 33 v Lübecku. Vseh ljudskošolskih otrok je bilo v Nemčiji (1911) 9,737.262.

Ostre disciplinarne naredbe je razglasil hrvatski dež. šolski svet za hrvatske srednje šole. Tako je n. pr. strogo prepovedano, da bi dijaki bili člani »Sokola« in drugih telovadnih društev; pravtako se ne smejo dijaki udeleževati športnih klubov, obiskovati bralnih društev itd. Strogo jim je prepovedano na-

ročevati politične liste. Dijaki, ki nimajo zadostnih sredstev in niso kaj prida nadarjeni, naj se nikar ne sprejemajo na srednje šole; k maturi pa naj se pusté le dobro pripravljene abiturienti.

Šolsko berilo in verouk. Končni namen prostozidarjev, da bi povsod raztrgali plodonosno vez med šolo in Cerkvijo, ni več prikrit. Pogled na Francijo in Portugalsko s šolo brez Boga in brez verstva nam pojasni več nego vse besede. Hujšega zla si ne moremo misliti, nego če se mladina sistematično tako-rekoč po državnih zakonih vodi v brez-

boštvo. Zato pa je temvečja dolžnost krščanskih vzgojiteljev, da vselej in povsod uveljavljajo besede božjega Učenika: »Pustite male k meni...!« V dosego tega idealnega cilja naj služi moderno sredstvo: koncentracija pouka, sredstvo, ki utrdi, okrepi in posploši ves pouk, vse znanje. Kdor zna združevati pri pouku razne stroke, razne skupine in predmete v živo zvezo: ta poučuje koncentrično. Kakor se n. pr. pri spisni nalogi obravnava obenem pravopisje, slovniško znanje ter združujejo zemljepisna, zgodovinska in druga vprašanja, tako se lahko in se morajo n. pr. pri berilnih sestavkih, ki služijo za vajo v branju, vpoštevati vse stroke, ki spadajo v ljudsko šolo, osobito še verstveni in npravstveni moment, verstvena, etična vprašanja in verstvene vaje. Kdor tega noče priznati, ta ne vé, kaj se pravi vzgojevati, ta ne mara izpolnjevati paragrafa, ki veleva verstveno-nravno vzgojo. Pri šolskem pouku se mora vse — posredno ali neposredno — obračati na Boga, kar seveda nekaterim modernim pedagogom ne gre v glavo. Ako bi to zahtevo sedanjje šole uvaževal n. pr. K. Wider, sestavitelj knjižice »Moje prvo berilo«, bi se ne izgovarjal, da je verski moment ter verska in npravstvena vzgoja edino in izključno katehetova dolžnost. Nam katoličanom velja povsod ukaz svetega pisma: »Vse in v vsem Kristus!« (Kol. 3, 11.)

Oholost. Kakor petelin na gnoju se je razkoračil nekdo, ki ni daleč od K. Widra, v »Tovarišu«; oholo in postrani je pogledal na vse, ki niso kadila zažigali K. Widrovemu »epohalnemu« delu za otroško »branjeslovje«. V pozni zmagovalca je zaklical: Kaj boste govorili! Minister je »abecedovko« potrdil!...

To pač ni nič posebnega, če je knjižica dobila ministrsko potrjenje. Ali je v tem kakšna pohvala? Tako slabo pa spet nismo sodili tega abecednika, da ne bi mogel dobiti oblastvenega odobrenja. Koliko je šolskih in učnih knjig, ki imajo potrebni »placet«, pa radi tega

še niso ne vzorne, ne dobre; kje pa je rečeno, da bi jih morali rabiti, če imajo postavno marko!

Ako se bo pri nas pokazalo, da je potrebno uvesti novo prvo berilo, se bo izbrala tista knjižica, ki bo boljša. Konference pa naj sklepajo o vpeljavi takrat, ko je knjiga odobrena, ne pa poprej, in pa potem, ko so si vsi člani s pravico glasovanja prepričali o vsebini in vrednosti nove knjige.

Učenec pred sodiščem. Dne 26. junija t. l. je zasačil učitelj Hort na hodniku šole v Libni pri Pragi učenca Fr. Schustra, da je kadil cigareto. Učitelj ga je hotel peljati v ravnateljstvo pisarno, toda deček se mu je uprl in rekel: »Če me ne izpustite, vas bom ubil s kamnom, ki ga imam v žepu.« Šolski sluga je fantu kamen vzel in poklical stražnika. Ta je štirinajstletnega dečka izročil kazenskemu sodišču radi nevarne grožnje. Ker je bil glede zločina oproščen in je učitelj dečku odpustil, ni bil kaznovan niti radi razžaljenja časti. — K temu poročilu piše »Čech«: Šolska mladina, zlasti iz delavskih krogov, rafinirano muči učitelje, preti z nožem vzgojiteljem itd. Šolske oblasti dobro poznajo razmere, toda izgovarjajo se: Ne moremo pomagati. Ali je to edini pedagoški pripomoček, ki ga ponuja šolska oblast učiteljstvu? Najhujša kazen, ki bi kaj izdala, bi bila seveda izključitev; ali kaj bi bilo s tem pomagano? Saj bi bila večini takih porednežev izključitev le všeč. Sicer pa bi potem morali marsikje cel razred izključiti. — Dà, dà! Česar se Janezek ni učil, tudi Janez ne zna. Strahu božjega manjka, ker manjka pobožnosti v rodnih hišah, ker manjka verstvene vzgoje v šoli. V. H.

Nemške šole na Hrvaškem. Posebno društvo »Verein für das Deutschtum im Auslande«, ki razpolaga z obilnim kapitalom, se prizadeva, da zlasti na jugu širi nemštvo potom šole. Na Hrvaškem, osobito po Slavoniji, ima že 28 šol (16 javnih, 8 verskih in 4 privatne) s 13.222 učenci oziroma učenkami.

Slovstvo in glasba.

Lexikon der Pädagogik. Im Verein mit Fachmännern und unter besonderer Mitwirkung von Hofrat Professor Dr. Otto Willmann herausgegeben von Ernst M. Roloff, Lateinschulrektor a. D. Erster Band — Abbitte bis Forstschulen. — Freiburg im Breisgau & Wien. 1913. Herdersche Verlagshandlung.

Herderjeva založba se je lotila zopet epohalnega dela: obogatiti hoče šolsko slovstvo z že dolgo zaželjenim pedagoškim leksikonom. Ako bi velepodjetna založna knjigarna Herderjeva ne bila izdala nič drugega, kot splošno uveljavljeni in obče hvaljeni konverzacijski leksikon, bi si bila zaslužila svetovno ime. Z izdajo pedagoškega leksikona si bo ta trdka na kat. knjigo-tržnem polju še bolj zagotovila prvenstvo.

Že dolgo vrsto let so si učiteljski krogi, osobito katoliški, želeli nov pedagoški leksikon, ki naj bi zarezal nekako srednjo pot med dosedanjimi zastarelimi velikanskimi izdajami ter med majhnimi nepopolnimi deli te vrste. Merodajni učenjaki so izpočetka nameravali izpopolniti, izboljšati ter nanovo prirediti Rolffus in Pfisterjevo izdajo »Real-Enzyklopädie des Erziehungs- und Unterrichtswesens nach katholischen Prinzipien«, ki je izšla drugič leta 1872./74.; toda dasi je to delo svoj čas bilo dragoceno in z velikim priznanjem sprejeto, vendar ni bilo popolno ter je zdaj že toliko zastarelo, da je kazalo lotiti se docela nove, originalne, vsestransko dovršene izdaje.

Herderjeva založba si je najprej z nakupom zagotovila vse pravice imenovane enciklopedije ter sklenila prirediti in izdati popolnoma nov leksikon. Vrhovno vodstvo in uredništvo je poverila rektorju Ernstu Roloffu, ki si je poleg temeljitega znanja in izkustva pridobil mnogo izvedenosti v vzgojnih vprašanjih kot bivši učitelj in voditelj raznih šol in zavodov (v Italiji, na Irskem, v Egiptu); obenem pa ima za ureditev tako težavnega in velikega književnega dela že mnogo prakse kot glavni sotrudnik zgoraj imenovanega konverzacijskega leksikona.

Novi leksikon bo imel pet zvezkov ter bo obsegal v pripravni enciklopediški obliki vse nove pridobitve, celotno vzgojeslovno vedo sedanjosti; šolstvo in šolske razmere sedanjega časa bodo skrbno registrirane in obdelane, obenem pa se bo vpošteval tudi razvoj šolstva, šolskih in vzgojnih vprašanj iz preteklosti. Pedagoška veda, učbe, teorija in praksa: vse bo znanstveno in času primerno obdelano. Leksikon bo pojasnjeval tudi najnovejša prizadevanja in moderne težnje vzgojeslovcev: Eksperimentalno pedagogiko in psihologijo, varstveno in zdravstveno vzgojo, vprašanja o zavetiščih, o šolski higijeni, o umetnostni vzgoji, o otroški psihologiji itd.

Vzgojeslovje ima tesne zveze z drugimi sorodnimi strokami (bogoslavje, modroslovje, zdravništvo), ki jih novo delo ne bo zanemarjalo. Temelj, ki bo na njem stala celotna pedagoška zakladnica, je krščanski.

Omenjamo še, da glavnemu prireditelju pomaga pri urejevanju še 200 učenjakov in strokovnjakov, ki bodo združili najboljše jedro svojega znanja in izkustva v novem leksikonu.

Vsa izdaja bo, kakor rečeno, obsegala pet zvezkov (Lexikon-Oktav-Format); vsak zvezek bo imel 40 tiskanih pol. Prvi zvezek, do besede »Forstschulen«, ima XVIII celotnih in 1346 dvostolpnih strani; na razpolago je že po vseh knjigarnah. V lepi originalni vezavi stane 16 K 80 vin.; v elegantni pa 19 K 20 vin.

Vsa naslednja tvarina je že v toliko obdelana in pripravljena, da bo izdaja drugih zvezkov hitro napredovala.

Prvi zvezek je na vpogled pri uredništvu. — Posamezniki, ki si te novosti ne bodo mogli sami kupiti, naj se potrudijo, da se nabavi za šolo potom krajnega šolskega sveta. Brez dvoma pa je nujno potrebno, da se nahaja novi leksikon po vseh okrajnih učiteljskih knjižnicah.

Karl Markert, *Die Welt des Siebenjährigen.* Nürnberg 1911. Verlag der Friedr. Kornschens Buchhandlung. Cena

M 2'20. — Slovenci imamo že več knjig, ki obravnavajo učno snov iz nazornega nauka; toda knjige, kakršna je tu imenovana, še nimamo. Markert poučuje ta predmet res nazorno, on prireja s svojimi učenci raznovrstne izprehode, ki pri njih opazujejo učenci vse, kar jih more zanimati. Posebno mično je prosto pripovedovanje učencev o tem, kar so videli in opazovali. Čuditi se je, kaj vse opazi sedemleten otrok, kako zna vse, kar je kdaj doma ali drugje slišal, uporabiti. Otroci v Markertovem razredu se po vsej pravici lahko vesele nazornega pouka. Knjiga je vredna vpoštovanja.

—s—

Sadje v gospodinjstvu. Kratko navodilo o ravnanju s sadjem in o domači sadni uporabi z dostavkom o konserviranju zelenjadi. — Za slovenske gospodinjice in dekleta priredil M. Humek, deželni sadjarski učitelj. — Pojasnjeno z 9 barvastimi prilogami in 48 slikami. — Založilo in izdalo Sadjarsko društvo za kamniški politični okraj na Homcu. — Tiskala Katoliška tiskarna v Ljubljani. 1912. — Cena broširani knjigi 1 K 20 vin., vezani v platno 1 K 80 vin.; po pošti 15 vinarjev več.

Po naših slovenskih pokrajinah se prideluje obilno sadja, ki se je svoj čas veliko bolje in z večjim pridom uporabljalo nego danes. Odkar so jeli iz sadja skoraj povsod izdelavati pijačo, se ne more več sadjarstvu prisojati tista veljavnost in tista korist, ki bi jo moralo imeti v gospodarstvu in gospodinjstvu. Sadje naj se porabi doma kot izborna hraniva v različnih oblikah: naj se ohrani, kolikor dolgo se dá, sveže; naj se dá sušiti; naj se konservira!... Prav v tem imamo brez dvoma močno orožje zoper prodirajočo kugo alkoholizma. Ljudstvo naj se povrne k sadju in naj nadomešča nesrečni alkohol z

zdravimi sadnimi izdelki. To je namen, ki ga ima Humkova lepa knjiga; zraven tega je pa g. prireditelj hotel ustreči gojenkam gospodinjskih šol in tečajev ter jim oskrbeti lahko umljivo ter praktično navodilo o najbistvenejših načinih sadne uporabe.

Ni treba omenjati, da bo knjiga zelo dobro služila tudi učiteljstvu, ki je v prvi vrsti poklicano, da daje pojasnila in navodila i v šoli i izven šole o vprašanih, tičočih se sadjarstva. Marsikdo si bo pa morda uprav na podlagi in po nasvetih te knjižice dokaj modificiral svoj letni proračun, zraven pa oslajšal življenje.

Naj se uveljavijo besede prirediteljeve, ki jih beremo na uvodnem mestu: »Da bi le res prišlo naše ljudstvo čimpreje do prepričanja, kako zdravo, redilno in dragoceno blago ima v doslej tako omalovaževanem sadju!«

Knjiga se sama priporoča.

Johann Schwab, **Ausgeführte Katechesen für den Religionsunterricht der Fortbildungsschule und der Christenlehre.** II. Bändchen. Sittenlehre: Glaube, bürgerliche Tugenden, christliche Sitte, Charakter. Kl. 8°, 310 S., geb. M 2'50. III. Bändchen. Gnade, Sakramente, Gebet. 346 S., geb. M 3'—. Donauwört, L. Auer. — Knjiga ima mnogo porabnega za naše ponavljalne in obrtnonadaljevalne šole. — Enako in v iste namene bo koristila novost: »Religionsstunden. Lehrbuch und Lesebuch für katholische Fortbildungsschulen. Im Auftrage des bischöflichen Ordinariates Rottenburg herausgegeben von Paul Frick, Domkapitular. Stuttgart 1912, Verlag Muth. M 0'80. — Opozorjam, da je tudi znani strokovnjak J. Ev. Pichler priredil kateheze za nadaljevalne šole, ki so že izšle v tisku.

„Slovenski Učitelj“ izhaja sredi vsakega meseca. Celoletna naročnina 4 K. (Naročnina in članarina za „Slovensko zvezo“, oziroma za „Društvo slov. katehetov“ 5 K.) Spisi in dopisi se pošiljajo uredništvu do 4. vsakega meseca. Reklamacije, naročnino, dopise sprejema: **Uredništvo „Slovenskega Učitelja“ v Ljubljani.**

Urednika: **A. Čadež**, katehet v Ljubljani; **J. Novak**, c. kr. šolski nadzornik v Kočevju.
Tiska Katoliška tiskarna. — Oblastem odgovoren **Ivan Rakovec.**

Razpis učiteljskih služb.

V radovljškem okraju: Služba nadučitelja v Mošnjah. Prošnje do 30. novembra; učiteljska služba na štirirazrednici na Koroški Beli. Rok 20. novembra.

V kočevskem okraju: Na petrazredni ljudski šoli v Ribnici je razpisano učno mesto za moške prosilce. Prednost imajo učitelji, usposobljeni za pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah. Prošnje, vložene vsled razpisa z dne 2. aprila 1912, so tudi sedaj veljavne. Rok 7. decembra. — Nadučiteljsko mesto na petrazrednici v Ribnici. Prošnje do 7. decembra.

V novomeškem okraju: Nadučiteljska in učiteljska služba na dvorazrednici in v Dvoru. Prošnje do 5. decembra.

V šolskem okraju Kranj: 1. Mesto stalnega učitelja odnosno stalne učiteljice na štirirazredni deški in petrazredni dekliški šoli v Kranju. — 2. Mesto

stalnega učitelja, oziroma stalne učiteljice na tri razrede razširjeni ljudski šoli v Križih pri Trziču, na dvorazredni ljudski šoli v Naklem in na štirirazredni ljudski šoli v Šmartnem pri Kranju. — 3. Mesto stalnega učitelja-voditelja na enorazredni ljudski šoli v Retečah pri Škofji Loki. — 4. Mesto stalnega učitelja na trirazredni ljudski šoli v Cerkljah. Prošnje do 25. novembra.

V postojnskem okraju: Učno mesto za učiteljico na dvorazrednici v Vrhpolju. Prošnje do 29. novembra. — Učiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Budanjah. Prošnje do 30. novembra.

V logaškem okraju: Učno mesto za učitelja na štirirazrednici v Igavasi. Rok 7. decembra.

Molitvenik Večno življenje

je v novi izdaji jako pomnožen. Zdaj ima šestnajst maš, vse potrjene litanije, molitve za Marijine družbe, pasijon sv. Mateja, navod za premišljevalno molitev pred sv. R. T., liturgični pouk in molitve za cerkveno leto, mnogo liturgičnih tekstov, ki se pojó tudi v latinščini. Križev pot ima fotografično posnete slike slovečih Fuglovih slik. Oblika molitvenika je zavaljo tankega papirja, pravilne velikosti in lepe vezave mnogo bolj prikupna, kot v prejšnjih izdajah; vkljub temu, da ima molitvenik

zdaj 8 + 528 strani, je debel s platnicami vred le poldruhi centimeter. V nadi, da se bo ta izdaja hitro razprodala, se je postavila za zdaj še prejšnja nizka cena. V platnu z rdečo obrezo stane 1 K 20 vin.; v pegamoidu z zlato obrezo 1 K 60 vin.; dobe se odslej tudi vezave v najfinejšem chagrinu, s svilenimi trakovi in v nožnicah, in sicer z gibljivimi platnicami 2 K 50 vin., z mehкими 3 K. — Gg. katehetom, ki naroče najmanj 10 izvodov, se daje proti takojšnjemu plačilu 15% popusta.

Draginjska doklada. Po sklepu lista smo čuli, da je deželni odbor v seji dne 9. novembra sklepal o draginjski do-

kladi, ki bo te dni nakazana, in sicer za dobo od 1. maja dalje.

